

tom, zda jest poslední vůle platná čili nic, nebo jen jejich dědická práva mohla býti dotčena opatřením zůstavitele v poslední vůli, o níž jde. Jsou tedy především tyto osoby oprávněny k žalobě podle § 1487 obč. zák. Leč poslední vůle nestává se ihned beze všeho neplatnou, nýbrž musí její neplatnost býti uplatňována žalobou vznesenou oprávněnými osobami, nastal-li jejich zájem, čemuž jest tak tehdy, nastoupil-li dědic v poslední vůli ustanovený v dědictví, přihlásil-li se k dědictví z poslední vůle (§ 797 a 799 obč. zák.). Tím se dotkl dědických práv zákonného dědice nebo dědice z dřívější poslední vůle, zájem těchto osob, by byla řešena otázka, zda je poslední vůle platná čili nic, vešel tak v život a projevil-li jej také, což jest nutné, má-li zájem míti praktický význam, tím, že se přihlásily rovněž k dědictví, odkáže je pozůstalostní soud podle § 126 nesp. říz., aby vystoupily jako žalobci a prokázaly ve sporu neplatnost poslední vůle (Unger, Erbrecht str. 99 a 100). Ovšem může oprávnění žalovaného dědice k žalobě vzniknouti i po odevzdání pozůstalosti (Ehrenzweig-Erbrecht str. 574), a jest podle povahy věci přiznati oprávnění takové i poddědici a kupiteli dědictví (Ehrenzweig str. 578). Z kterých důvodů lze uplatniti neplatnost poslední vůle, netřeba tu řešiti, ale jest podotknouti, že nepominutelnému dědici přísluší výjimkou od ostatních zákonných dědiců žaloba podle § 1487 obč. zák. »zvrátiti poslední vůli« v případě § 787 obč. zák. (Ehrenzweig Erbrecht str. 384 pozn. 23). Přiznává-li dále nauka (Krasnopolski Erbrecht 206, Unger str. 385, pozn. 4, Ehrenzweig Erbrecht str. 373, Stubenrauch I. strana 929 pozn. 3, Pfaff-Hoffmann II strana 792), s čímž jest souhlasiti, právo popíratí platnost poslední vůle i státu, jde-li o odúmrt' (§ 760 obč. zák.), ježto jest stát heredis loco, i když jeho práva nejdou tak daleko jako práva dědice (Ehrenzweig strana 371), nemůže právo to býti přiznáno věřiteli zákonného dědice, an jako takový nemá dědická práva na pozůstalost.

Čís. 10241.

Ujednání, jímž se jeden z manželů (manželka) za úplaty napřed zavazuje, že dá souhlas k žalobě nebo k žádosti druhého manžela o rozluk, jest podle § 879 obč. zák. nicotné. Nicotné jest i prohlášení manželky, že se vzdává nároku na výživné, souvisí-li spolu těsně úmluva o vzdání se výživného s úmluvou o úplatě za závazek dáti souhlas k rozluce.

(Rozh. ze dne 18. října 1930, Rv I 1975/29).

Při dobrovolném rozvodu manželství od stolu a lože uzavřeli manželé Hynek a Štěpánka K-ovi dohodu tohoto obsahu: Oba manželé souhlasně prohlásili, že 10.000 Kč složených na úplné vyrovnaní alimentálních nároků Štěpánky K-ové za podmínek v návrhu uvedených uloženo jest u advokáta a že 5.000 Kč obdrží manželka Štěpánka K-ová v den,

kdy usnesení o povolení rozvodu nabude právní moci, co pak se týče výplaty druhé polovice ze složených peněz 5.000 Kč, dohodli se oba manželé na tom, že částka tato může býti Štěpánce K-ové zaplacená nejen v den, kdy po uděleném souhlasu s rozlukou příslušné soudní usnesení (rozlukové) nabude právní moci, nýbrž i tehdy, kdyby Hynek K. (manžel) před uplynutím jednorroční lhůty stanovené k rozluce zemřel, anebo kdyby po uplynutí zmíněného jednoho roku, nejdéle do jednoho měsíce žádost o rozlukou nepodal, při čemž — jak ve smíru výslovně se uvádí — se ovšem předpokládá, že by Štěpánka K-ová provedení rozluky odepřením souhlasu nezmařila. Ve zmíněném smíru prohlásila pak Štěpánka K-ová výslovně, že veškeré její vyživovací nároky pro dobu minulou i budoucí jsou vyrovnány. Štěpánce K-ové bylo vyplaceno 5.000 Kč po rozvodu. Hynek K. žádal pak o rozlukou manželství podle § 15 rozl. zák., avšak jeho žádost byla zamítnuta, ježto Štěpánka K-ová se žádostí za rozlukou nesouhlasila. Žalobou, o níž tu jde, domáhala se Štěpánka K-ová na Hynku K-ovi placení výživného tvrdíc, že dohoda, která byla uzavřena o soukromoprávních vyživovacích jejích poměrech, jest neplatná proto, že jest neurčitá, nejasná a nesrozumitelná, dále proto, že se přiči dobrým mravům. Neurčitost, nejasnost a nesrozumitelnost dohody spatřovala v tom, že není v dohodě uvedeno, co se má státi s 5.000 Kč, kdyby tam uvedený předpoklad nenastal, v podmínce pak, kterou si žalovaný vymínil, že se výplata 5.000 Kč může státi, kdyby žalobkyně provedení rozluky odepřením svého souhlasu nezmařila, chtěl žalovaný ji donutiti k souhlasu s rozlukou manželství a jí takto právo k odepření souhlasu odejmouti, v čemž jest spatřovati úmluvu proti dobrým mravům a neplatnost dohody. O b a n i ž š í s o u d y žalobu zamítly, o d v o l a c í s o u d z těchto důvodů: Odvolatelka netrvá již na tvrzení, že dohoda při dobrovolném rozvodu o výživném jest neplatná proto, že jest neurčitá, nejasná a nesrozumitelná. Dovojuje však, že úmluva, již se slibuje manželce úplata za její svolení k rozluce (ke zrušení manželství) jest nicotná podle § 879 obč. zák., poněvadž prý celé ujednání jest považovati za jednotný, nerozlučný celek, jehož jednotlivé články nelze od sebe oddělit, že jest celá úmluva nicotná podle § 878 obč. zák. Než odvolatelce nelze dáti za pravdu. Soud odvolací sdílí právní stanovisko prvního soudu a souhlasí s jeho odůvodněním, jež vývody odvolatelky nebylo v ničem vyvráceno ani otřeseno. K těmto vývodům jest jen uvést: Z ujednání, o něž jde, vyplývá, že žalobkyně měla dostati za to, že se vzdala nároku na výživné 5.000 Kč v den, kdy usnesení o povolení dobrovolného rozvodu nabude moci práva; tato částka byla žalobkyni také vyplacena. Dalších 5.000 Kč mělo se jí dostati až po roce, a to jen za dalších podmínek, zvlášť ujednaných, uvedených v protokole ze dne 11. prosince 1926. Podmínky ty se nespĺnily a nedošlo proto k výplatě dalších 5.000 Kč. Z toho plyne, že není tu nerozlučnosti a vzájemné odvislosti jednotlivých článků úmluvy, jak odvolatelka snaží se doličiti.

N e j v y š š í s o u d zrušil rozsudky obou předchozích stolic a vrátil věc soudu první stolice k novému projednání a rozhodnutí.

D ů v o d y:

Dovolání, uplatňujícímu dovolací důvod čís. 4 § 503 c. ř. s., nelze upřítí oprávnění. Dovolací soud nesdílí právní názor odvolacího soudu, že žalobkyně nemůže žádati na žalovaném výživné proto, že se toho nároku vzdala a že ujednání stran ze dne 11. prosince 1926 není nicotné. Hlavním účelem tohoto ujednání a žádosti za rozvod byla, jak zřejmo z doslovu a smyslu sporného ujednání, rozluka manželství. Praví se v ujednání, že se předpokládá, že žalobkyně odepřením souhlasu k rozluce její provedení nezmaří a že částka 5.000 Kč může jí býti zaplacená v den, kdy po jejím souhlasu s rozlukou příslušné soudní usnesení nabude právní moci. Částka 5.000 Kč měla tedy býti především odměnou za souhlas s rozlukou manželství pro nepřekonatelný odpor. Tento souhlas není však jen formalitou, aniž smí býti dáván jen na oko. Má podle úmyslu rozlukového zákona býti výronem pravé vůle a svobodného rozhodnutí a jeho projevem má býti dotvrzeno, že tu jest skutečně odpor manžela rozluky se domáhajícího, jež jako vnitřní postup těžko lze kontrolovati. Tomu-li tak, nelze připustiti, by se souhlas druhého manžela k rozluce stal předmětem obchodování, poněvadž by tím bylo umožněno obcházení zákona a nekalé využitkování snahy manželského soudu o rozvázání svazku manželského. Ujednání, jímž se jeden z manželů za úplatu napřed zavazuje, že dá souhlas k žalobě nebo k žádosti druhého manžela o rozluku, nesrovnává se s úmyslem rozlukového zákona a s obecnými názory o slušnosti, a jest proto podle § 879 obč. zák. nicotné (viz rozhodnutí nejvyššího soudu čís. 1033 sb. n. s.). Ustanovením, že částka 5.000 Kč může býti žalobkyni zaplacená také tehdy, kdyby žalovaný před uplynutím jednorroční lhůty k rozluce zemřel, měl patrně jen býti zastřen opravdový ráz této částky jako odměny za souhlas žalobkyně s rozlukou, neboť jde tu vlastně o odkaž, který pro nedostatek formy není platný (§§ 553, 577 a násl. a 647 obč. zák.). Další ustanovení, že případně tato částka žalobkyni, i kdyby žalovaný do jednoho měsíce po uplynutí uvedené jednorroční lhůty nepodal žádost za rozluku manželství, žalovaný, anť usiloval o rozluku manželství, jistě nemínil vážně, podav tuto žádost již dne 22. prosince 1927, tedy před uplynutím řečené jednorroční lhůty. Z toho, co bylo uvedeno, je také zřejmo, že ujednání ze dne 11. prosince 1926, které jest ovládáno hlavním jeho účelem, rozlukou manželství, nelze rozdělit na dvě samostatné části a rozeznávati úmluvu o vzdání se výživného žalobkyni a ujednání odměny za její souhlas s rozlukou manželství. Správnosti tohoto výkladu ujednání nasvědčuje již jeho úvodní věta: »Oba manželé souhlasně uvádějí, že 10.000 Kč složených na úplné vyrovnání alimentárních nároků Štěpánky K-ové za podmínek v návrhu uvedených uloženo jest u advokáta.« Jde tu tedy o jednotnou částku a proto nelze předpokládati, že se žalobkyně chtěla spokojiti jen s její polovicí pro případ, kdyby k vyplacení odměny za souhlas s rozlukou manželství nedošlo. Ujednání v úmluvě ze dne 11. prosince 1926 jsou tedy spolu tak spjata, že tvoří nerozlučný celek, že platnost a účinnost jednoho ujednání jest závislá

na platnosti a účinnosti druhého a že jedno bez druhého nemůže obstáti. Neprávem dovolává se proto soud první stolice rozhodnutí nejvyššího soudu čís. 2017 sb. n. s., kde jest vyslovena zásada, že, přičiní-li se část ujednání zákona, není tím celá úmluva nicotnou, nýbrž jen ujednání zákona odporující a že se ostatní úmluva, pokud může obstáti samostatně, zachová v platnosti. Samostatná a nicotností nestížená jest podle této zásady ovšem úmluva ze dne 11. prosince 1926, pokud se dotýká nezletilého Otty K-a. Za tohoto stavu věci jest lhostejno, že předmětem žaloby není nárok na odměnu za souhlas s rozlukou a že podle § 8 dvorského dekretu ze dne 23. srpna 1819, čís. 1595 sb. z. s. dobrovolnou rozlukou manželství nelze povolovati, nejsou-li strany co do výživy manželky a dětí, co do rozdělení společného jmění nebo jiných vzájemných nároků zúplna a bezpodmínečně vyrovnány, že tedy sporná úmluva byla nutná vzhledem k tomuto předpisu, dále lhostejno, že k výplatě odměny za souhlasu s rozlukou manželství skutečně nedošlo a že žalobkyně polovici 10.000 Kč jí vyplacenou dosud nevrátila. Judikátu bývalého nejvyššího soudu ve Vídni čís. 244 a rozhodnutí nejvyššího soudu čís. 2030, 7105, 7633 a 8110 sb. n. s. dovolává se žalovaný neprávem, neboť mají jiný skutkový podklad než rozepře, o níž jde, a otázka, zda manželčin nárok na výživu jest povahy soukromoprávní a zda se ho může platně vzdáti, není v tomto případě rozhodná. Nižší soudy neposoudily věc po právní stránce správně, vyslovivše názor, že se žalobkyně zažalovaného nároku platně vzdala, neboť, je-li, jak doličeno, sporná úmluva nicotná, jest nicotné také prohlášení žalobkyně, že se vzdává výživného, a proto nelze žalobu zamítnouti z důvodu nižšími soudy uvedeného.

Čís. 10242.

Dráha neručí za úraz, k němuž došlo při otvírání závor na železničním pozemku, kam byl vstup vůbec zakázán.

(Rozh. ze dne 18. října 1930, Rv I 17/30.)

Nezletilý žalobce dotkl se železničních závor v době, kdy byly otvírány, a byl při tom poraněn. Žalobní nárok na náhradu škody proti dráze uznal procesní soud první stolice důvodem z polovice po právu. Odvolací soud k odvolání žalované napadený rozsudek potvrdil.

Nejvyšší soud uznal právem, že žalobní nárok není důvodem po právu.

Důvody:

Dovolání, jež se opírá o dovolací důvod § 503 čís. 4 c. ř. s., nelze upřít oprávněnost. Povinnost nahraditi žalobci škodu, postihla by žalovaného jen za předpokladu § 1 zákona ze dne 5. března 1869, čís. 27 ř. zák., nebo podle 30. hlavy obč. zák., kdyby žalobce prokázal, že